

ЗАКОН ЗА ПРАВТА НА ВОЕНИТЕ ИНВАЛИДИ, НА ЧЛЕНОВИТЕ НА НИВНИТЕ СЕМЕЈСТВА И НА ЧЛЕНОВИТЕ НА СЕМЕЈСТВАТА НА ПАДНАТИТЕ БОРЦИ

Сл. Весник на Р.Македонија бр. 13/96 од 15.03.1996 година

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци.

Член 2

Воен инвалид е лице кое вршејќи воена должност во војна (воен инвалид од војните) или во мир (мирновременски воен инвалид) здобило рана, повреда или болест при што настапило оштетување на неговиот организам.

Член 3

Семејство на паднат борец е семејство на лице кое вршејќи воена должност во војна загинало, умрело или е прогласено за исчезнато.

II. ВОЕН ИНВАЛИД ОД ВОЈНИТЕ

Член 4

Воен инвалид од војните е државјанин на Република Македонија кој вршејќи воена должност или други должности за воени цели или за целите на државната безбедност во војна здобил рана, повреда или болест, па поради тоа настапило оштетување на неговиот организам најмалку за 20%.

Член 5

Воен инвалид од војните е државјанин на Република Македонија кај кого оштетувањето на организмот настапило:

- 1) поради рана, повреда или болест здобиена во војна при вршење на воени должности или други должности за целите на одбраната или безбедноста на Република Македонија;
- 2) поради рана, повреда или болест здобиена во времето на Антифашистичката народноослободителна војна од 6 април 1941 до 15 мај 1945 година или при вршењето на должноста за целите на државната безбедност или одбраната од 15 мај 1945 до 31 декември 1947 година;

3) поради рана, повреда или болест здобиена како учесник во Народноослободителното движење во Грција и Народноослободителното движење во Егејскиот дел на Македонија од 6 април 1941 до 8 јули, односно 31 декември 1949 година;

4) поради рана или повреда здобиена како учесник во војната на Република Словенија, Република Хрватска и Република Босна и Херцеговина, а во својство на припадник на вооружените сили на поранешната СФРЈ до 15 мај 1992 година;

5) поради рана или повреда здобиена со учество во вооружена акција на државната безбедност или одбрана;

6) поради рана или повреда здобиена како припадник на вооружените сили при вршењето на воени должности во странска земја, ако на вршење на тие должности го упатил надлежен орган во рамките на меѓународните обврски што ги презема Република Македонија и

7) поради рана, повреда или болест здобиена како воен заробеник.

Член 6

Воен инвалид од војните е државјанин на Република Македонија кај кого постоела болест која се влошила, под околностите од член 5 точки 1,2,3 и 7 на овој закон или болест за која не може со сигурност да се заклучи дека е предизвикана под тие околности, но може да се заклучи дека воените напори значително влијаеле врз нејзиното влошување, па поради тоа настапило оштетување на неговиот организам најмалку за 20%.

Член 7

Воен инвалид од војните е и странец кај кого настапило оштетувањето на организмот под околностите од член 5 на овој закон.

Член 8

Воен инвалид од војните кој дополнително ќе ги исполни условите за стекнување својство на мирновременски воен инвалид, го задржува својството на воен инвалид од војните, а инвалидитетот му се утврдува според вкупното оштетување на организмот по двата основи.

III. МИРНОВРЕМЕНСКИ ВОЕН ИНВАЛИД

Член 9

Мирновременски воен инвалид е државјанин на Република Македонија кој во мир, како воено лице, вршејќи воена должност во Армијата на Република Македонија и во вооружените сили на поранешната СФРЈ до 15 мај 1992 година или во врска со таа должност или на должност во воените училишта во својство на питомец без своја вина, здобил рана или повреда, па поради тоа настапило оштетување на неговиот организам најмалку за 20%.

Мирновременски воен инвалид е државјанин на Република Македонија кој во мир како воено лице - старешина вршејќи воена должност во вооружените сили на поранешната СФРЈ до 15 мај 1992 година и во

Армијата на Република Македонија по 15 април 1992 година без своја вина, здобил рана или повреда под околностите што се специфични за вршење на службата во вооружените сили, па поради тоа настапило оштетување на неговиот организам најмалку за 20%.

Член 10

Мирновременски воен инвалид е и државјанин на Република Македонија кој како воено лице во Армијата на Република Македонија и во вооружените сили на поранешната СФРЈ до 15 мај 1992 година здобил болест која е непосредна последица во вршењето на воената должност во вооружените сили или на должноста во воените училишта во својство на питомец, па поради тоа настапило оштетување на неговиот организам најмалку за 60%.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, мирновременски воен инвалид е државјанин на Република Македонија кој, како воено лице, здобил болест која е непосредна последица од вршењето на воената должност надвор од Република Македонија, во рамките на меѓународните обврски што ги презема Република Македонија, па поради тоа настапило оштетување на неговиот организам најмалку за 50%.

Мирновременски воен инвалид е државјанин на Република Македонија кај кого, под околностите и под условите од ставовите 1 или 2 на овој член, поради влошување на болеста што постоела пред стапувањето во вооружените сили, настапило оштетување на организмот најмалку за 60%, односно за 50%.

Мирновременски воен инвалид кој ќе ги стекне правата според овој закон врз основа на болест и ги ужива најмалку пет години, па потоа доколку состојбата ќе му се подобри и процентот на инвалидитетот ќе му се намали под процентите определени во ставовите 1 и 2 на овој член, го задржува својството на мирновременски воен инвалид и ги користи правата според намалениот процент на инвалидитетот, под услови утврденото оштетување на организмот да не е помало од 20%.

Член 11

Мирновременски воен инвалид е и државјанин на Република Македонија кај кого оштетувањето на организмот најмалку за 20% настапило поради рана или повреда што ја здобил без своја вина:

1) при вршење или по повод вршење на задачи и работи во службата на државната и јавната безбедност што со закон или со пропис донесен врз основа на закон се утврдени како задачи што ги вршат овластените службени лица;

2) при вршење или по повод вршење на задачи и работи на службата за обезбедување во казнено поправните и воспитно поправните установи што со закон или со пропис донесе врз основа на закон се утврдени како задачи што ги вршат овластените службени лица и

3) за време на воено стручна обука во организации на сојузот на резервните воени старешини и во други организации што ќе ги определи министерот за одбрана на Република Македонија ако обуката ја планирал,

организиран и контролиран орган на вооружените сили на Република Македонија.

Министерот за труд и социјална политика во согласност со министерот за внатрешни работи ќе пропише кога ќе се смета дека оштетувањето на организмот од став 1 точка 1 на овој член настапило при вршење или по повод вршење на задачите и работите на државната и јавната безбедност.

Министерот за труд и социјална политика во согласност со министерот за правда ќе пропише кога ќе се смета дека оштетувањето на организмот од став 1 точка 2 на овој член настапило при вршење или по повод вршење на задачите и работите на обезбедувањето во казнено поправните и воспитно поправните установи.

Министерот за труд и социјална политика во согласност со министерот за одбрана ќе пропише кои форми на воена стручна обука од став 1 точка 3 на овој член предизвикуваат зголемена опасност за оштетување на организмот.

Член 12

Мирновременски воен инвалид кој дополнително ќе ги исполни условите за стекнување својство на воен инвалид од војните стекнува својство на воен инвалид од војните, а инвалидитетот му се утврдува според вкупното оштетување на организмот по двата основи.

Член 13

Својство на мирновременски воен инвалид може да оствари и странец кај кого оштетувањето на организмот настапило под околностите од членовите 9 и 10 на овој закон.

Член 14

За воено лице, односно за воено лице - старешина се смета лицето кое според одредбите на Законот за одбрана и прописите со кои се уредува службата во Армијата, е воено лице, односно воено лице - старешина. Како вршење на служба или должност во врска со службата во Армијата ќе се смета службата или должностите утврдени со Законот за одбрана и прописите донесени врз основа на тој закон.

IV. СЕМЕЈСТВО НА ПАДНАТ БОРЕЦ

Член 15

Семејство на паднат борец е семејство на лице кое во време од 6 април 1941 до 15 мај 1945 година загинало, умрело или исчезнало вршејќи воена должност или друга должност за воените цели во НОВ, односно кое од рана, повреда или болест здобиена во таа војна умрело до 15 мај 1946 година.

Семејство на паднат борец е и семејство на лице кое загинало, умрело или исчезнало под околностите од член 5 точки 1 и 3 на овој закон.

Семејство на паднат борец е и семејство на лице кое загинало, умрело или исчезнало вршејќи воена должност за одбраната на земјата како

припадник на вооружените сили на поранешната СФРЈ од 15 мај 1945 до 15 мај 1992 година или од 15 април 1992 година вршејќи воена должност во постојаниот и резервниот состав на Армијата на Република Македонија. Семејството на лице кое загинало, умрело или исчезнало како жртва на војните во Република Словенија, Република Хрватска и Република Босна и Херцеговина, а во својство на припадник на вооружените сили на поранешната СФРЈ од 1 април 1991 до 15 мај 1992 година, е изедначено со правата на семејствата од ставовите 1, 2 и 3 на овој член.

Член 16

Членови на семејство на паднат борец се:

- 1) брачниот другар, децата родени во брак или вон брак и посвоените деца, како и посиноците кои загинатиот, умрениот или исчезнатиот борец ги издржувал најмалку последната година пред смртта (во натамошниот текст: потесното семејство);
- 2) родителите, како и очувот, маќеата и посвоителот кои загинатиот, умрениот или исчезнатиот го издржувале најмалку последните пет години пред смртта или кои борецот ги издржувал последните пет години пред својата смрт и
- 3) дедото и бабата по татко и мајка.

Член на потесното семејство е и вонбрачната жена загинала, умрела или исчезнала борец во војна, која со него имала деца, а од оправдани причини не е склучен бракот.

Ќе се смета дека постоело издржување во смисла на став 1 точки 1 и 2 од овој член и за времето за кое загинатиот, умрениот или исчезнатиот борец поради воените околности бил спречен да ги издржува посинокот, очувот, маќеата или посвоителот, а ќе се смета дека очувот, маќеата или посвоителот за тоа време го издржувале загинатиот, умрениот или исчезнатиот борец.

V. ЧЛЕНОВИ НА СЕМЕЈСТВО НА ВОЕН ИНВАЛИД

Член 17

Членови на семејство на воен инвалид од војните се:

- 1) брачниот другар, децата родени во брак или вон брак и посвоените деца, како и посиноците кои воениот инвалид ги издржувал најмалку последната година пред смртта, односно пред настапувањето на инвалидитетот (во натамошниот текст: потесното семејство на воениот инвалид);
- 2) родителите, како и очувот, маќеата или посвоителот кои за воениот инвалид се грижеле последните пет години пред неговата смрт, или кои воениот инвалид ги издржувал последните пет години од неговиот живот и
- 3) дедото и бабата по татко и мајка.

Членови на семејство на мирновременски воен инвалид и на лица кои загинале или умреле од последици на рана, повреда или болест здобиена под околностите од член 11 на овој закон се само лицата од став 1 точки 1 и 2 на овој член.

VI. ПРАВА

Член 18

Воените инвалиди од војните, мирновременските воени инвалиди (во натамошниот текст: воени инвалиди) членовите на нивните семејства, како и членовите на семејствата на паднатите борци ги имаат следниве права:

- 1) лична инвалиднина,
- 2) семејна и зголемена семејна инвалиднина,
- 3) инвалидски додаток,
- 4) додаток за нега и помош од страна на друго лице,
- 5) ортопедски додаток,
- 6) бањско и климатско лекување,
- 7) право на патничко моторно возило,
- 8) додаток на деца и
- 9) професионална рехабилитација, здравствена заштита, помош во случај на смрт и бесплатен и повластен превоз.

Член 19

Заради остварување на правата според овој закон, воените инвалиди се распоредуваат во десет групи воен инвалидитет според степенот на оштетување организмот изразен во процент.

Процентот на воениот инвалидитет се определува во зависност од оштетувањето на организмот што настанало како последица од рана, повреда или болест здобиена под околностите утврдени со овој закон.

При определување на процентот на воениот инвалидитет се земаат предвид и оштетувањата на организмот настанати поради употреба на стандардни лекови, поради операции и други терапевтски потфати заради лекување од рани, повреди и болести, поради носење на ортопедски помагала; полот; околностите под кои кај малолетниците и воените заробеници настапило оштетување на организмот поради психосоматики оштетувања и растројства; губење или тешко оштетување на парен орган ако другиот парен орган е изгубен или тешко оштетен поради последица од рана, повреда или болест здобиена под околностите утврдени со овој закон.

Член 20

Според процентот на воениот инвалидитет, воените инвалиди се распоредуваат во десет групи на инвалидитет и тоа:

- I група - воени инвалиди со 100% воен инвалидитет на кои за редовен живот им е потребна нега и помош од страна на друго лице,
- II група со 100% воен инвалидитет,
- III група со 90% воен инвалидитет,
- IV група со 80% воен инвалидитет,
- V група со 70% воен инвалидитет,
- VI група со 60% воен инвалидитет,
- VII група со 50% воен инвалидитет,
- VIII група со 40% воен инвалидитет,
- IX група со 30% воен инвалидитет,

X група со 20% воен инвалидитет,
Министерот за труд и социјална политика донесува пропис за утврдување на процентот на воениот инвалидитет според степенот на оштетувањето на организмот и други услови и критериуми за утврдување на воениот инвалидитет.

Член 21

При утврдувањето на процентот на воениот инвалидитет за лицата кај кои под околностите од член 6 и член 10 став 3 на овој закон настапило оштетување на организмот се зема соодветен процент на севкупното оштетување на организмот.

Процентот на воениот инвалидитет утврден со конечно решение според став 1 на овој член по основа на влошување на болеста што е определен при првото утврдување на воениот инвалидитет, не може подоцна да се зголеми без оглед на натамошното влошување на оштетувањето на организмот.

Член 22

По смртта на воен инвалид од I до VII група членовите на неговото семејство, членовите на семејството на паднат борец, како и членовите на семејство на лице загинато или умрено од последиците на рана, повреда или болест под околностите од член 11 на овој закон, имаат право на семејна инвалиднина, инвалидски додаток, здравствена заштита и бесплатен превоз.

Член 23

Во случај на смрт на воениот инвалид, членовите на семејството со кое инвалидот живеел во последната година на животот, односно лицето кое за инвалидот се грижело во текот на последната година на неговиот живот, имаат право на еднократна парична помош.

Член 24

Воен инвалид со живеалиште во странство има право на лична инвалиднина, додаток за неа и помош од страна на друго лице, ортопедски додаток и инвалидски додаток.

Членовите на семејството на паднат борец со живеалиште во странство имаат право на семејна инвалиднина, зголемена семејна инвалиднина и инвалидски додаток.

По смртта на воениот инвалид од I до VII група, членовите на неговото семејство, како и членовите на семејството на лица загинати или умрени од последици на рана, повреди или болест здобиена под околностите од член 11 на овој закон, со живеалиште во странство, имаат право на семејна инвалиднина и инвалидски додаток.

Лицата од став 1 на овој член кога престојуваат на територијата на Република Македонија, имаат право на здравствена заштита и бесплатен и повластен превоз, под условите пропишани со овој закон.

Член 25

Правата утврдени со овој закон ги немаат:

- 1) лицата кои пребегнале кон непријателот;
- 2) лицата кои побегнале од војска или од воена должност;
- 3) војници по договор кои учествувале во војната во Република Словенија, Република Хрватска и Република Босна и Херцеговина;
- 4) лицата кои самите се раниле или повредиле заради одбегнување на воената должност и
- 5) лицата осудени со правосилна судска пресуда, поради учествување на страната на окупаторот или на неговите помагачи во времето на Народноослободителната војна и Народноослободителното движење во Егејскиот дел на Македонија.

Одредбите од став 1 на овој член не се однесуваат на припадниците на вооружените сили на поранешната СФРЈ од Република Македонија кои согласно со воената обврска учествуваа во војната во Република Словенија, Република Хрватска и Република Босна и Херцеговина.

Правата пропишани со овој закон ги немаат членовите на семејствата на лицата од став 1 на овој член, освен членовите на семејствата на лицата од став 2 на овој член.

1. Лична инвалиднина

Член 26

Лична инвалиднина се определува во месечен износ според групата на воениот инвалидитет.

Месечниот износ на личната инвалиднина на воен инвалид од I група се определува во висина на 1,80 просечна месечна плата остварена во Републиката за тековниот месец. Податоците за просечната месечна плата за тековниот месец ги утврдува Заводот за статистика.

Месечниот износ на личната инвалиднина на воените инвалиди од II до X група се определува во процент од личната инвалиднина на воен инвалид од I група и изнесува:

Група процент

II 73%

III 55%

IV 40%

V 30%

VI 20%

VII 15%

VIII 12%

IX 10%

X 8%

2. Семејна инвалиднина и зголемена семејна инвалиднина

Член 27

Семејна инвалиднина претставува вид на надоместок на членовите на семејството за изгубен член на семејството, односно за заедничко живеење и чување на воениот инвалид до неговата смрт.

Членовите на потесното семејство на паднат борец, членовите на потесното семејство на инвалид од I до VII група, по неговата смрт и членовите на потесното семејство на лице кое загинало или умрело од последици на рана, повреда или болест здобиена под околностите од член 11 на овој закон имаат право на семејна инвалиднина под следниве услови:

1) вдовица - кога ќе наполни 45 години живот или вдовец - кога ќе наполни 60 години живот, како и пред наполнетите 45 години, односно 60 години живот ако се неспособни за работа;

2) деца, посвоеници и посиноци до наполнети 15 години живот, а ако се на школување до крајот на пропишаното траење на редовното школување, но најдоцна до наполнети 26 години живот, а ако се неспособни за работа - за времето додека таа неспособност трае, под услови неспособноста да настапила пред наполнети 15 години, односно пред наполнети 26 години живот. Ако школувањето е прекинато поради служење на воениот рок или поради болест, правото на семејна инвалиднина овие лица може да го користат и за време на служењето на воениот рок, односно боледувањето и тоа до наполнети 26 години живот, а потоа најмногу уште за онолку време колку поради служењето на воениот рок, односно поради болеста изгубиле од редовното школување, ако редовното школување е продолжено пред наполнетите 26 години живот.

Ако потесното семејство го сочинуваат брачниот другар со еден или повеќе членови на семејството од став 2 точка 2 на овој член брачниот другар има право на семејна инвалиднина како соживател со нив без оглед на условите од став 2 точка 1 на овој член и тоа додека и едно од тие деца има право на инвалиднина.

По исклучок од одредбите од став 2 точка 1 и став 3 на овој член брачниот другар на воениот инвалид кој пред смртта на воениот инвалид бил корисник на додаток за неџа и помош, има право на семејна инвалиднина независно од условите предвидени во тие одредби, ако со воен инвалид живеел во брачна заедница и во заедничко домаќинство последните пет години пред неговата смрт.

Член 28

Членовите на семејството од член 16 став 1 точка 2 и член 17 став 1 точка 2 на овој закон имаат право на семејна инвалиднина во износите од член 30 ставови 2 и 3 на овој закон и ако членовите на потесното семејство оствариле право на семејна инвалиднина.

Очувот, маќеата или посвоителот кој ги исполнува условите за признавање на правото на семејна инвалиднина има првенствено право од родителот кој не ги извршувал родителските должности спрема воениот инвалид.

Член 29

Дедото и бабата на паднат борец и на умрен воен инвалид од војните од И до ВИИ група имаат право на семејна инвалиднина ако семејна инвалиднина не остваруваат членовите на семејството од член 16 став 1 точки 1 и 2 и член 17 став 1 точки 1 и 2 на овој закон доколку се грижеле за подигање и воспитување на лицето, односно биле издржувани од тоа лице.

Член 30

Основа за определување на висината на семејната инвалиднина е месечниот износ на личната инвалиднина на воен инвалид од I група.

Семејната инвалиднина за еден корисник на семејна инвалиднина изнесува 8% месечно од основата од став 1 на овој член.

Семејната инвалиднина за еден корисник на семејна инвалиднина кој тоа право го остварил како член на семејството на паднат борец изнесува 35% од основата од став 1 на овој член.

Ако право на семејна инвалиднина остваруваат повеќе членови на семејството, за секој соуживател износот на семејната инвалиднина од став 2, односно од став 3 на овој член се зголемува за 50% и така определената семејна инвалиднина на соуживателите им припаѓа на еднакви делови.

Член 31

Родителот на паднат борец чиешто единствено дете загинало во војна под околностите од член 5 на овој закон, како и родителот на паднат борец кој имал повеќе деца па едно го изгубило животот под истите околности, а другите го изгубиле животот како граѓански жртви на војната (фашистички терор, воени операции, бомбардирања и друго), има право на семејна инвалиднина од член 30 став 3 на овој закон зголемена за 50% под услов ни едно од тие деца да не оставиле пород и тој родител подоцна да немал други деца.

Ако семејна инвалиднина според став 1 на овој член користат двата родители како соуживатели, износот на семејната инвалиднина определен според член 30 став 3 на овој закон се зголемува за 50%.

Член 32

Родителот и брачниот другар на паднат борец кои немаат деца, односно ако имаат едно или повеќе деца кои се неспособни за работа, под услов таа неспособност да настапила пред 15 години живот на детето, односно пред наполнети 26 години живот ако детето било на редовно школување, како и детето на паднат борец без двата родители имаат, покрај право на семејна инвалиднина, и право на зголемена семејна инвалиднина.

Зголемената семејна инвалиднина од став 1 на овој член изнесува 40% од месечниот износ на личната инвалиднина на воен инвалид од И група.

Член 33

Право на семејна инвалиднина и на зголемена семејна инвалиднина под условите пропишани со овој закон има и воениот инвалид.

Член 34

Членовите на семејството кои ги исполнуваат условите за признавање на правото на семејна инвалиднина според две или повеќе лица, имаат право на семејна инвалиднина во ненамален износ по секое од тие лица, со тоа што правото на зголемена семејна инвалиднина од член 32 на овој закон можат да го остварат само по едно лице.

3. Инвалидски додаток

Член 35

Со право на инвалидски додаток може да се стекнат воените инвалиди и корисниците на семејна инвалиднина под следниве услови:

- 1) воен инвалид од I до V група без оглед на годините на живот и способноста за работа;
- 2) воен инвалид од VI до X група и корисниците на семејна инвалиднина неспособни за работа или постари од 60 години живот (мажи), односно 50 години живот (жени).
- 3) децата - корисници на семејна инвалиднина до наполнети 15 години живот, а ако се на школување до крајот на пропишаното траење на редовното школување, но најдоцна по наполнети 26 години живот или ако се неспособни за работа за време додека неспособноста трае, под услов неспособноста да настапила пред 15, односно 26 години живот и
- 4) вдовицата - корисник на семејна инвалиднина помлада од 50 години, односно вдовецот помлад од 60 години, независно од способноста за работа ако има едно или повеќе деца за кои се грижи и со нив живее во заедничко домаќинство, ако децата во поглед на способноста и годините ги исполнуваат условите предвидени во став 1 точка 3 на овој член.

Со право на инвалидски додаток можат да се стекнат лицата од став 1 на овој член кои не се во работен однос, не вршат самостојна дејност, не се корисници на пензија или материјално обезбедување според прописите за боречка и инвалидска заштита и ако немаат доволно средства за живеење.

Член 36

Лицата од член 35 на овој закон можат да остварат право на инвалидски додаток ако немаат месечни приходи во семејството повисоки од 19% од просечната месечна плата остварена во Републиката за тековниот месец.

Член 37

Како месечен приход во семејството во смисла на член 36 од овој закон се смета пензијата или платата на член на семејството, приходот од право на сопственост на земјиште и приходот од вршење на самостојна дејност.

Приходите од став 1 на овој член се утврдуваат врз основа на податоците за износот на пензијата и платата во последниот месец пред остварувањето на правото на инвалидскиот додаток, а катастарскиот

приход и приходот од вршење на самостојна дејност, врз основа на податоци за остварување приходи во тековната или претходната година доколку не е утврден приходот за тековната година.

Член 38

Инвалидскиот додаток на воените инвалиди од I до V група се определува во висина од 10% од просечната месечна плата остварена во Републиката за тековниот месец.

Инвалидскиот додаток на инвалидите од VI до X група и на корисниците на семејна инвалиднина се определува во висина од 20% од просечната месечна плата остварена во Републиката за тековниот месец.

Износот на инвалидскиот додаток од ставовите 1 и 2 на овој член за корисниците кои имаат приходи се намалува за 30%.

Член 39

Инвалидскиот додаток утврден во член 38 на овој закон, се зголемува за 40% за секој натамошен член на семејството - соуживател на семејна инвалиднина.

Ако двајца или повеќе корисници на инвалиднина од едно семејство секој за себе ги исполнува условите за стекнување право на инвалидскиот додаток, инвалидскиот додаток за секој од нив се определува посебно.

Член 40

На корисникот на инвалидскиот додаток, кога е сместен во здравствена или друга организација и му е обезбеден надоместок на трошоците за сместување, му се исплатува 25% од износот на инвалидскиот додаток, а ако има членови на семејство кои тој ги издржува му се исплатува целиот износ на инвалидскиот додаток.

Член 41

Инвалидскиот додаток за воените инвалиди со живеалиште во странство се определува зависно од групата инвалидитетот, во која е распореден инвалидот и имотната состојба на воениот инвалид.

Инвалидскиот додаток за корисник на семејна инвалиднина со живеалиште во странство се определува зависно од бројот на соуживателите и од имотната состојба на корисникот на семејната инвалиднина.

4. Додаток за нега и помош од страна на друго лице

Член 42

Право на додаток за нега и помош од страна на друго лице има:

- 1) воен инвалид од I група;
- 2) воен инвалид од II до X група кај кого оштетувањето на организмот настапило независно од инвалидитетот, што заедно со инвалидитетот е еднакво на оштетувањето на организмот на инвалидот од I група и
- 3) корисници на семејна инвалиднина - корисници на инвалидски додаток чија неспособност е еднаква на неспособноста на инвалид од I група распоредени во III степен.

Инвалидите и корисниците на семејна инвалиднина од став 2 на овој член, заради остварување на правото на додаток за нега и помош од страна на друго лице, се распоредуваат во четири степени и тоа:

- 1) во прв степен - воените инвалиди од I група кои се напoлно неспособни за вршење на своите основни животни потреби и на кои им неопходна непрекината нега и помош од страна на друго лице;
- 2) во втор степен - воените инвалиди од I група, како и воените инвалиди од II, III и IV група, чија неспособност е еднаква на неспособноста на воените инвалиди од I група распоредени во прв степен на додатокот;
- 3) во трет степен - воените инвалиди од II, III и IV група, чија неспособност е еднаква на неспособноста на воени инвалиди од I група распоредени во втор степен на додатокот;
- 4) во четврт степен - воените инвалиди од V до X група и корисниците на семејна инвалиднина - корисници на инвалидски додаток, чија неспособност е еднаква на неспособноста на воени инвалиди од I група распоредени во трет степен на додатокот.

Министерот за труд и социјална политика донесува пропис за медицинските индикации за распоредување на воените инвалиди и на корисниците на семејна инвалиднина според степенот на потребата за нега и помош од страна на друго лице.

Член 43

Основица за определување на висината на додатокот за нега и помош од страна на друго лице е месечниот износ на личната инвалиднина на воен инвалид од I група.

Додатокот за нега и помош од страна на друго лице изнесува месечно:

- 1) за прв степен 100% од основницата,
- 2) за втор степен 66% од основницата,
- 3) за трет степен 46% од основницата и
- 4) за четврт степен 20% од основницата.

Член 44

На корисникот на додатокот за нега и помош од страна на друго лице, кога е сместен во здравствена или друга организација во која му се обезбедени потребната нега и помош, не му припаѓа тој додаток додека се наоѓа на сместување во таквата организација, освен ако самиот ги поднесува трошоците за сместување.

5. Ортопедски додаток

Член 45

Право на ортопедски додаток имаат воените инвалиди од I до VI група, на кои им е утврден воен инвалидитет поради потешки оштетувања на организмот како непосредна последица од здобиена рана, повреда или болест што предизвикала ампутација на екстремитет или тешко оштетување на функцијата на екстремитет, како и поради потполно губење на видот на двете очи.

Оштетувањата на организмот од став 1 на овој член се распоредува во четири степени според тежината, видот и причината на оштетувањето. Министерот за труд и социјална политика донесува пропис за медицинските индикации за распоредување на воените инвалиди во степените на оштетувањето на организмот.

Член 46

Основица за определување на висината на ортопедскиот додаток е месечниот износ на личната инвалиднина на воениот инвалид од I група. Ортопедскиот додаток изнесува месечно:

- 1) за I степен 29% од основницата,
- 2) за II степен 22% од основницата,
- 3) за III степен 14% од основницата и
- 4) за IV степен 7% од основницата,

6. Бањско и климатско лекување

Член 47

Воените инвалиди имаат право на бањско и климатско лекување под условите пропишани со овој закон и пропис донесен врз основа на овој закон.

Бањското и климатското лекување во смисла на овој закон е продолжен вид на лекување од болестите што пропишани како индикации за тоа лекување што се врши во специјализирани здравствени организации во кои при лекувањето се применува и природен фактор, или други здравствени организации во кои претежно при лекувањето се применува природниот фактор или други организации основани за одмор и рекреација и во кои во лекувањето се применува природниот фактор.

Министерот за труд и социјална политика со прописот од став 1 на овој член ќе ги пропише индикациите и контраиндикациите за бањско и климатско лекување, траењето на лекувањето, условите, постапката и начинот на острвувањето на бањското и климатското лекување.

7. Патничко моторно возило

Член 48

Воениот инвалид на кого својството на воен инвалид од I група му е признато трајно поради ампутација на долните екстремитети или тешки оштетувања на долните екстремитети, изедначени со ампутација на екстремитетите и воениот инвалид кому својството на воен инвалид од II група му е признато трајно врз основа на губење на видот на обете очи има право на патничко моторно возило со зафатнина до 1000 см³.

Воениот инвалид може повторно да го оствари правото на патничко моторно возило по истекот на десет години од денот на преземањето на порано применото купено возило.

Министерот за труд и социјална политика ќе донесе пропис за оштетувањата на организмот врз основа на кои воениот инвалид има право на моторно возило и за видот на моторното возило.

8. Додаток на деца

Член 49

Децата на воените инвалиди и на корисниците на семејна инвалиднина, имаат право на додаток на деца под услови и во висина определени со посебните прописи за додаток на деца.

Право на додаток на деца не можат да остварат лицата од став 1 на овој член, ако тоа право можат да го остварат по друга основа.

Член 50

Децата на воените инвалиди кои имаат право на додаток на деца по основа на работен однос на воениот инвалид, имаат право на додаток на деца и во случај кога на воениот инвалид ќе му престане работниот однос заради користење на право на професионална рехабилитација по одредбите на овој закон, ако ги исполнуваат условите предвидени со посебните прописи за додаток на деца.

Член 51

Децата со потешки психофизички недостатоци на кои им припаѓа додаток на деца според одредбите на членовите 49 и 50 на овој закон, имаат право на посебен додаток под услови и во висина определена со посебните прописи за додаток на деца.

9. Професионална рехабилитација, здравствена заштита, помош во случај на смрт и бесплатен и повластен превоз

Член 52

Воените инвалиди имаат право на професионална рехабилитација. Правото на рехабилитација се утврдува врз основа на наод и мислење на лекарската комисија од член 81 на овој закон. Право на професионална рехабилитација за оспособување за вршење занимање од ист степен, може да се користи само еднаш. Лицата кои ги исполнуваат условите за рехабилитација по овој закон или за преквалификација и доквалификација по прописите од пензиското и инвалидското осигурување, можат по сопствен избор да го искористат правото само по една основа.

Член 53

Воените инвалиди за време на професионалната рехабилитација имаат право на надоместок додека трае таа рехабилитација, во висина на инвалидскиот додаток утврден во член 38 став 2 на овој закон.

Член 54

Воените инвалиди и корисниците на семејна инвалиднина, доколку немаат друга основа за здравствено осигурување имаат право на здравствена заштита во обем, под услови и на начин утврдени со прописите за здравствена заштита, доколку со овој закон не е поинаку определено.

Член 55

Воените инвалиди и корисниците на семејна инвалиднина кои тоа право го оствариле како членови на семејство на паднат борец, не учествуваат во трошоците при користење на здравствена заштита, освен за користење на лекови, незадолжителна имунизација и лекување со примена на природен фактор.

Министерството за труд и социјална политика ги надоместува трошоците за учеството при користењето на здравствената заштита на здравствената организација која извршила здравствени услуги.

Член 56

Во случај на смрт на воен инвалид, лицата од член 23 на овој закон имаат право на еднократна парична помош во висина на двомесечен износ на лична инвалиднина што му припаѓала на воен инвалид од III група во времето на смртта на воениот инвалид, ако правото на еднократна парична помош не е остварено по друг пропис.

Член 57

Воениот инвалид и корисникот на семејна инвалиднина имаат право на бесплатен превоз во внатрешниот сообраќај со железница и автобус кога од надлежниот орган во Републиката е упатен или повикан заради преглед пред лекарска комисија надвор од живеалиштето.

Кога воен инвалид од I до IV група кому му е признато право на надоместок за нега и помош од страна на друго лице, патува заради остварување на право според овој закон, има право на бесплатен превоз за лицето кое за време на патувањето му дава нега и помош.

Кога децата корисници на семејна инвалиднина до наполнети 15 години живот патуваат надвор од живеалиштето затоа што надлежниот орган ги повикал или упатил заради остварување на право според овој закон, имаат право на бесплатен превоз за придружник.

Воениот инвалид има право на три повластени возења во внатрешниот сообраќај со железница и автобус со повластица од 75% од редовната возна цена.

Министерот за труд и социјална политика донесува пропис за начинот на остварување и користење на правото на бесплатен и повластен превоз.

10. Исплата на паричните примања

Член 58

Месечниот износ на паричните примања на воените инвалиди и на корисниците на семејна инвалиднина со живеалиште во странство и валута во која ќе се врши исплатата ги определува Владата на Република Македонија.

Член 59

Министерот за труд и социјална политика по претходно прибавено мислење од министерот за финансии, го пропишува начинот на исплатата

на месечните парични примања и другите парични примања според овој закон, начинот на водење на евиденција за извршените исплати и доставувања на извештаи за потрошените средства според овој закон.

Член 60

Инвалиднината и инвалидскиот додаток можат да бидат предмет на извршување или обезбедување:

- 1) до половината - за обврска на законското издржување и:
- 2) до третина - за други обврски.

VII. КОРИСТЕЊЕ И ПРЕСТАНОК НА ПРАВАТА

Член 61

Воените инвалиди, членовите на нивните семејства и членовите на семејствата на паднатите борци, правата според овој закон ги остваруваат од првиот ден на наредниот месец по денот на исполнувањето на условите пропишани со овој закон за признавање на тие права, ако барањето го поднеле во рок од три месеци од денот на исполнувањето на условите, односно од првиот ден на наредниот месец по поднесувањето на барањето, ако барањето го поднеле по истекот на овој рок.

Член 62

Ако воен инвалид кому својството му е признато врз основа на оштетување на организмот поради рана, повреда или болест здобиена под околностите од членовите 9, 10 и 11 на овој закон, за исто оштетување на организмот стекне право на паричен надоместок за телесно оштетување или инвалидска пензија според прописите од пензиското и инвалидското осигурување, по сопствен избор може да го користи правото на лична инвалиднина и додаток за неа и помош од страна на друго лице или правото на паричен надоместок за телесно оштетување, односно на инвалидската пензија според прописите за пензиско и инвалидско осигурување или други прописи.

Лицето од став 1 на овој член кое ќе го избере и користи правото на паричен надоместок за телесно оштетување или инвалидска пензија според прописите за пензиско и инвалидско осигурување, може да ги остварува другите права пропишани со овој закон.

Ако лицето од став 1 на овој член стекне право на паричен надоместок за телесно оштетување или инвалидска пензија според прописите од пензиското и инвалидското осигурување или други прописи врз основа на ново оштетување на организмот, врз кое не влијае неговиот поранешен инвалидитет и натаму ќе ги користи правата според овој закон.

Член 63

Ако воен инвалид од војните за исто оштетување на организмот стекне право на паричен надоместок за телесно оштетување според прописите од пензиското и инвалидското осигурување, може по сопствен избор да го користи правото на лична инвалиднина според овој закон или правото на

парничен надоместок за телесно оштетување според прописите за пензиско и инвалидско осигурување.

Член 64

Воен инвалид кој според овој закон има право на додаток за нега и помош од страна на друго лице и ги исполнува условите за остварување на правото на тој додаток или друго слично право по иста или друга основа според други прописи, може по сопствен избор да го користи правото на тој додаток само според овој закон или само според другите прописи.

Член 65

Одредбите од членовите 62 и 63 на овој закон ќе се применуваат и тогаш кога корисникот на паричен надоместок за телесно оштетување или инвалидска пензија според прописите за пензиско и инвалидско осигурување подоцна ќе стекне својство на инвалид според овој закон.

Член 66

Одредбите од членовите 62 и 65 на овој закон соодветно ќе се применуваат и во однос на правото на семејната инвалиднина на членовите на потесното семејство и на родителите на лицата наведени во тие членови по нивната смрт.

Членовите на потесното семејство, односно родителите од став 1 на овој член кои го користат правото на семејна пензија според прописите за пензиско и инвалидско осигурување, не можат да ги користат ни другите права според овој закон.

Член 67

Воените инвалиди и корисниците на семејна инвалиднина кои користат права според овој закон, должни се секоја промена што влијае врз користењето и престанокот на тие права, да ја пријават кај надлежниот орган.

Член 68

Воен инвалид - странец може да користи право на лична инвалиднина, додаток за нега и помош од страна на друго лице, ортопедски додаток и инвалидски додаток под услов, за истото оштетување на организмот, да не остварува парични примања од странска држава.

Член 69

Правата според овој закон не можат да се пренесат врз друго лице. Неисплатените пристигнати износи на паричните примања предвидени со овој закон, можат да се исплатат во рокот одреден со прописите за застареност на побарувањата.

Член 70

Правата според овој закон што се стекнуваат по основа на рана и повреда не застаруваат.

Еднократните парични примања според овој закон застаруваат за две години.

Член 71

Правото на семејна инвалиднина и други права според овој закон му престануваат на брачниот другар со стапување во брак, освен ако тие права ги стекнал по основа на неспособност за работа, и тоа вдовица пред наполнети 45 години живот, односно вдовец пред наполнети 60 години живот.

Правото на семејна инвалиднина и други права според овој закон му престануваат на брачниот другар кој не ги врши родителските должности спрема децата со кои ја користи семејната инвалиднина.

На корисникот на семејна инвалиднина кој правото на семејна инвалиднина го стекнал по основа на неспособност за работа му престанува правото на семејна инвалиднина и другите права според овој закон со денот на засновање на работен однос.

Член 72

Правата според овој закон ги губат воените инвалиди и членовите на семејството на паднат борец и членовите на семејството на инвалид ако се осудени со правосилна судска пресуда поради делата предвидени во член 25 став 1 точка 5 на овој закон.

Правата според овој закон ги губат и членовите на семејството на воен инвалид кој го изгубил правото според овој закон поради делата предвидени во член 25 став 1 точка 5 на овој закон.

Воениот инвалид, односно членот на семејството на паднат борец и на воен инвалид на кого со амнестија или помилување му се укинати правните последици на осудата може да ги оствари правата според овој закон, од првиот ден на наредниот месец по поднесување на барањето.

Член 73

Воените инвалиди и корисниците на семејна инвалиднина, кои се осудени со правосилна судска пресуда на казна затвор подолга од шест месеци за кривични дела против одбраната и безбедноста на Република Македонија, не можат да ги користат правата стекнати според овој закон додека се наоѓаат на издржување на казната.

На воените инвалиди и на корисниците на семејна инвалиднина кои се осудени со правосилна судска пресуда на казна затвор од еден до шест месеци за времето додека се наоѓаат на издржување казна затвор им припаѓа 50% од износот на инвалиднината и инвалидскиот додаток доколку издржуваат членови на семејството. Ако корисникот на семејна инвалиднина и инвалидски додаток, инвалиднината и инвалидскиот додаток ги користи со соуживатели, на соуживателите им припаѓа нивниот дел од инвалиднината и инвалидскиот додаток.

Ако против воен инвалид или корисник на семејна инвалиднина се води кривична постапка за кривични дела наведени во став 1 на овој член за времето додека се наоѓа во притвор, на неговото семејство кое го издржува, му се исплатува 50% од инвалиднината и инвалидскиот

додаток. Запрената половина ќе му се исплати на воениот инвалид или корисникот на семејна инвалиднина ако кривичната постапка со правосилна одлука биде запрена или ако воениот инвалид или корисникот на семејна инвалиднина со правосилна пресуда биде ослободен од обвинението, односно ако обвинението против него биде одбиено, но не поради ненадлежноста на судот.

VIII. ПОСТАПКА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВАТА

Член 74

Постапката за остварување на правата се поведува, по барање на лицата од член 1 на овој закон.

По исклучок, барање за остварување на правата според овој закон, по овластување на лицата од член 1 на овој закон, може да поднесе и Министерството за одбрана, Министерството за внатрешни работи и Министерството за правда.

Барањето се поднесува до подрачната организациона единица на Министерството за труд и социјална политика во општината на чие подрачје лицето има живеалиште.

Кон барањето се приложува соодветна документација со која се докажува дека се исполнети пропишаните услови за остварување на правото.

Член 75

Фактот дека раната или повредата е здобиена под околностите од членовите 5, 6, 9 и 11 на овој закон се утврдува само со писмени доказни средства. Изјавата на странката и на други лица, без оглед на тоа во каква форма е соопштена, не се смета како писмено доказно , средство.

По исклучок од став 1 на овој член, фактот дека раната или повредата за учесниците во НОДЕМ и ЕЛАС од 6 април 1941 година до крајот на 1949 година е здобиена под тие околности се докажува со изјава на сведоци ако учесниците во тие настани повратници од источните земји, најдоцна во рок од една година од нивното постојано настанување на територијата на Република Македонија поднесат писмено барање за остварување својство на воен инвалид, односно корисник на семејна инвалиднина.

Член 76

Фактот дека болеста настапила под околностите од член 10 на овој закон се утврдува само врз основа на медицинска документација која потекнува од времето, на службата во вооружените сили или од периодот од 30 дена по отпуштањето од вооружените сили.

Член 77

Барањето за признавање на својството на воен инвалид од војните врз основа на оштетување на организмот настанато поради болест здобиено под околностите од член 5 точки 2,3 и 7 на овој закон, поднесено по 31 декември 1952 година, како и барањето за обнова ва постапката, по истата основа нема да се земат во постапка.

Член 78

Фактот дека лицето од кое членовите на семејството ги изведуваат правата според одредбите на овој закон загинало, умрело или исчезнало под околностите од член 5 на овој закон се утврдува само со писмени доказни средства.

По исклучок на одредбата од став 1 на овој член, фактот дека лицето од кое членовите на семејството ги изведуваат правата загинало, умрело или исчезнало под околностите од член 5 точка 3 на овој закон се утврдува со изјава на сведоци доколку поднесат барање во рок од една година од нивното постојано настанување на територијата на Република Македонија.

Член 79

Барање за признавање на мирновременски воен инвалид врз основа на оштетување на организмот поради болест здобиена под околностите од член 10 ставови 1, до 3 на овој закон, може да се поднесе веднаш по отпуштањето од вооружените сили, а најдоцна во рок од пет години од денот на отпуштањето.

Барање за признавање на право на семејна инвалиднина по основа на лицето кое умрело од болест здобиена под околностите од член 10 ставови 1 до 3 на овој закон може да се поднесе во рок од пет години од денот на смртта на тоа лице, а најдоцна во рок од пет години од денот кога е отпуштено од вооружените сили.

Под отпуштањето од вооружените сили се подразбира прекинување на обврската за служење на воениот рок, отпуштање на војници од Армија на Република Македонија, односно од вооружените сили на поранешната СФРЈ, по отслужувањето на воениот рок или поради неспособност за воена служба и отпуштање на воени обврзници од воени вежби во единиците и установите на вооружените сили во смисла на прописите за воена обврска, како и отпуштањето на питомци на воените школи од школувањето.

Надлежната воена единица, установа или надлежниот орган, по спроведената постапка заради утврдување на причините и околностите под кои лицето е рането, повредено или разболено, односно загинало или умрело, на правно заинтересираните лица ќе му издаде соодветно уверение за тоа.

Член 80

Воениот инвалидитет, правото на додаток за нега и помош, ортопедскиот додаток, бањско и климатското лекување, правото на бесплатно моторно возило, како и неспособноста за работа како услов за остварување на правата според овој закон, се утврдуваат врз основа на наодите и мислењата од надлежните лекарски комисији, формирани како првостепена и второстепена лекарска комисија.

Член 81

Лекарската комисија која му дава наод и мислење на органот што во прв степен решава за правата според овој закон ја сочинуваат три члена лекари - специјалисти.

Членовите на лекарската комисија од став 1 на овој член ги именува директорот на Републичката управа за прашања на борците и воените инвалиди.

Член 82

Лекарската комисија која му дава наод и мислење на органот што решава во втор степен за правата според овој закон, ја сочинуваат пет члена лекари - специјалисти.

Членовите на лекарската комисија од став 1 на овој член ги именува министерот за труд и социјална политика.

Член 83

Воениот инвалид се упатува на бањско климатско лекување врз основа на одобрение од лекарска комисија, односно комисија на лекари вештаци.

Лекарската комисија и комисијата на лекари вештаци, ги сочинуваат по три члена - лекари.

Членовите на лекарските комисии од став 1 на овој член ги именува министерот за труд и социјална политика.

Член 84

За правата според овој закон во прв степен решава Републичката управа за прашања на борците и воените инвалиди.

По жалбите против решенијата донесени во прв степен решава Министерството за труд и социјална политика.

Член 85

Решенијата за правата според овој закон се донесуваат во роковите предвидени со Законот за општа управна постапка.

Ако лицето кое поднело барање за остварување на право, односно изјавило жалба, е упатено на медицинско испитување од страна на лекарските комисии, рокот за решавање на барањето, односно жалбата, тече од денот кога лекарските комисии ќе дадат наод и мислење.

Член 86

Надлежниот орган по службена должност води постапка за донесување на ново решение за правата на воениот инвалид на кој процентот на воениот инвалидитет му е утврден привремено, односно за правата на корисникот на семејна инвалиднина утврдени привремено по основа на привремена неспособност за работа.

Решението од став 1 на овој член има правно дејство од првиот ден на наредниот месец по истекот на важноста на решението со кое процентот на воениот инвалидитет, односно неспособност за работа се утврдени привремено.

Ако воениот инвалид, односно корисникот на семејна инвалиднина од став 1 на овој член не пристапи на преглед или на друг начин оневозможи лекарската комисија од член 81 на овој закон да даде наод и мислење ќе се смета дека се откажал од барањето за остварување на правото според овој закон и постапката ќе се запре.

Ако лицето од став 1 на овој член поднесе повторно барање за утврдување на процент на воен инвалидитет, односно на неспособност за стопанисување и по таа основа за остварување на правата според овој закон, новото решение има правно дејство од првиот ден на наредниот месец од денот на поднесување на тоа барање.

Член 87

Ако кај лицето настанат промени што се од влијание врз правата утврдени со конечното решение, лицето може по истекот на две години од денот на донесувањето на конечното решение да поднесе барање, поткрепено со медицинска документација за утврдување на нов процент на инвалидитет во врска со настанатата промена.

Со прописот од член 20 став 2 на овој закон со кој се уредува утврдувањето на инвалидитетот ќе се утврдат оштетувањата на организмот, врз основа на кои може да се поднесе барање за утврдување на нов процент на инвалидитет и пред истекот на рокот од став 1 на овој член.

Барањето од став 1 на овој член нема да се зема во постапка кога својството на инвалидитетот е признато врз основа на оштетување на организмот настанато поради болест здобиена под околностите од членовите 6 и 10 став 3 на овој закон.

Член 88

Постапката за решавање за правата според овој закон окончана со решение против кое нема редовно правно средство во управната постапка, може да се обнови и по истекот на роковите предвидени за обнова на постапката во Законот за општата управна постапка, освен кога станува збор за барање за признавање на својство на воен инвалид од војните врз основа на болест здобиена под околностите од член 5 точки 2,3 и 7 на овој закон.

Ако предлогот за обнова на постапката е поднесен во рок од пет години од денот на доставувањето на решението на странката, во постапката за обнова се применуваат прописите што важеле во време на донесувањето на решението, а ако предлогот е поднесен по истекот на тој рок, во постапката за обнова се применуваат прописите што важат во време на поднесувањето на предлогот за обнова на постапката.

Правата утврдени со решението донесено во постапката обновена по предлогот на странката, припаѓаат од првиот ден на наредниот месец од денот на поднесувањето на предлогот за обнова на постапката.

Фактите врз основа на кои се донесува решение во обнова на постапката покрената по службена должност се утврдуваат со сите доказни средства погодни за утврдување на состојбата.

Член 89

Во постапката за остварување на правата според овој закон се применуваат одредбите на Законот за општата управна постапка, ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 90

Решенијата со кои е признато правото на инвалиднина, инвалидски додаток, додаток за нега и помош, ортопедски додаток и други парични примања според овој закон, се извршуваат по службена должност.

Министерството за труд и социјална политика - Републичката управа за прашања на борците и воените инвалиди ги извршува решенијата од став 1 на овој член и води евиденција за корисниците и извршените исплати според овој закон.

Член 91

Лицето на кое му е исплатено парично примање според овој закон на кое немало право, должно е да го врати примениот износ ако:

- 1) врз основа на неточни податоци за кои знаело или морало да знае дека се неточни или на друг противправен начин, остварило парично примање според овој закон што не му припаѓа или остварило парично примање во поголем износ отколку што му припаѓа;
- 2) остварило парично примање поради тоа што не ги пријавило настанатите промени што влијаат врз губењето, престанокот или обемот на некое право, а знаело или морало да знае за тие промени и
- 3) примило паричен износ поголем од износот што му е определен со решението.

Побарувањата од став 1 на овој член застаруваат со истекот на рокот определен со закон со кој се уредува застареноста на побарувањата.

Лицето од став 1 на овој член е должно да го врати паричното примање најмногу во износот примен за последните три години, сметајќи од последната исплата на која немало право.

Член 92

Во постапката за остварување на правата според овој закон не се плаќа такса.

Член 93

Министерот за труд и социјална политика донесува пропис за работата на лекарските комисии од членовите 81, 82 и 83 на овој закон.

IX. ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ПАРИЧНИ СРЕДСТВА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ И КОРИСТЕЊЕ НА ПРАВАТА

Член 94

Средствата за остварување и користење на правата пропишани со овој закон се обезбедуваат во Буџетот на Републиката.

Член 95

Министерството за финансии ги врши инспекциските работи над користењето на средствата наменети за остварување на правата според овој закон, согласно со овластувањата утврдени со закон.

X. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 96

Воен инвалид и корисник на семејна инвалиднина на кој му е признато тоа својство врз основа на прописи кои важеле до влегувањето во сила на овој закон задржува својството на воен инвалид и на корисник на семејна инвалиднина, а правата ги користи во обем, под услови и на начин пропишани со овој закон.

Министерството за труд и социјална политика - Републичката управа за прашања на борците и воените инвалиди по службена должност ќе донесе решенија во смисла на став 1 на овој член во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 97

Постапките за остварување на правата започнати пред влегувањето во сила на овој закон ќе завршат според одредбите на овој закон.

Член 98

Прописите од членовите 11, 20, 42, 45, 47, 48, 57, 59 и 93 на овој закон, министерот за труд и социјална политика ќе ги донесе во рок од шест месеци од денот на неговото влегување во сила.

Член 99

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат Законот за основните права на воените инвалиди и членовите на семејствата на паднатите борци ("Службен лист на СФРЈ" број) 68/81, 41/83, 75/85, 10/82, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90) и Законот за дополнителна заштита на воените инвалиди ("Службен весник на СРМ" број 41/85, 45/86, 10/88, 4/90 и 17/91).

Прописите донесени врз основа на законите од став 1 на овој член ќе се применуваат до донесувањето на прописите од член 98 на овој закон, доколку не се во несогласност со овој закон.

Член 100

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".